

UNITÁRIUS ÉRTESEITŐ

Unitárius Egyház — Budapesti Unitárius Egyházközség — Unitárius Missióház Hivatalos Lapja

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., Koháry-utca 4.
 Telefon: Aut. 174—24
 A kéziratok minden hónap 10-ig,
 illetve 20-ig küldendők be

Megjelenik kéthetenként
Előfizetési ára egy évre 4 P.
 Előfizetési díjak az Unitárius Egyház-
 község (Budapest) címére küldendők.
 Postacsekkszám 30.400

Főszerkesztő: **BARABÁS ISTVÁN** ♦ Felelős szerkesztő: **IVÁN LÁSZLÓ**

Brassai.

Néhány nap s a mi szomorú, kopottas, elnyűtt életünk egy szép emlékekkel lesz gazdagabb. Az Országos Kaszinó termében nálunk sokkal hivatottabb lelkek fogják gyöngykoszorúba fogni egy hosszú életnek hervadhatatlan érdemeit. Azokat a virágokat, amelyek minden földi dísznél szebben díszítik azt a hatalmas köemléket, mely a kolozsvári temetőben a nagy magyar tudós földi maradványaira nehezedik.

Az emlékezésnek és a megbecsülésnek eme meghatóan szép ünnepeiből azonban mégis fog hiányozni valami. Valami, amit szavakba foglalni nem lehet. Talán a kor hangulata, amelyben Ő élt, a miliő, a csendes, tudós, előkelően hűvös, szamosparti magyar Athén? Talán az a boldog, kiegyensúlyozott belső világ, amely még órák hosszat el tudott bámulni háza udvarából a csillagos ég mozdulatlan firmamentumán? Oh nem ez, nem ez külön-külön, hanem mindez együttvéve!

Hová lett a kor, amely át tudta még adni magát a nagy Természetnek, hová lett az ember, aki alá tudott hajolni a fűszálhoz, a bogárhoz s aláhajlásában semmi egyéb nem érdekelte, csak szemléletének tárgya maga? Hová lett Aristoteles, Albertus Magnus, Leibniz lelki harmóniája, amelynek összhangzatos zengésében résztvett a mi Brassaink is? Úgy elolvadt, mint a tavalyi hó. A százéves magyar tudós volt ennek a szellemnek az utolsó képviselője, hogy az ő száz évének tüntével eltűnjön a lelkek békessége is. És hogy átadja a helyét a kínzó nyugtalanságoknak, a kétkedésnek, a saját Énünk gyötrő kultuszának. A valóságoktól önmagunk felé, saját

belső világunk kínjai felé fordultunk s a külső világ szívet derítő, isteni fényt sugárzó optimizmusát Énünknek nyugtalanító, folyton marcangoló pesszimizmusával cseréltük fel.

Október negyedike szent áhítozás lesz a mult után. Brassai bácsi után. Aki száz évet élt az Istennel és a Világgal összhangban. A vágy az ő élete után, ez maradt meg egyedül a mi számunkra az ő életéből. Vágy az ő korának egyszerű, tiszta harmóniája után, vágy a csendes szamosmenti kincses város után, ahol most minden zajos és idegen parancstól hangos, vágy azután a boldog magyar élet után, amelyet a Kárpátok koszorúja fűzött össze egyetlen örvendező, gyarapodó közösséggé, vágy azután a fennkölt nyugalom után, amely egy száz esztendő magyar tudós orcájáról sugároz felénk, de amiből nem maradt semmi, semmi csak a fájó, kínzó, epesztő gyötrődés és önmagunkkal s az emberekkel és az egész világgal való meghasonlás.

(i. l. dr.)

A helyes tájékozódottság — erkölcsi kötelesség.

A mai nyugtalan, rohanó életviszonyok között az események megítélésében hiányzik az a nélkülözhetetlen időtartam, amely a legkisebb esemény összehasonlítására és a kapcsolatos körülményekkel való egybevetésére szükséges. Érthető tehát, ha az emberek impreszionisták lettek és mindent aszerint ítélnék meg, amint az első hirt, benyomást, adatot, jelenséget kapják, észlelik. Ez szerintem a mai kor lélektana és nagy életbölcseknek kell lennie annak, aki ma azt mondja: hát erre előbb egyet alszunk. A régiek ezt megtehették, mert az idő nem rohant olyan sebesen a fejük felett s talán egy éjszakát gondok nélkül álmodhattak. De mi — egy éjszaka után új világra, megváltozott, vissza nem csinálható helyzetre ébredünk. Érthető, ha az első benyomások alatt rögtön véleményt alkotunk és cselekszünk.

Az egyházi dolgokban azonban másként vagyunk. Az egyház és a hit: örök. Az örökkévalóság nem siet. Sőt az idő lassúsága: az örökkévalóság. Az idő nem törődik azzal, amit nélküle alkotnak. Törődünk tehát bizonyos ideig azzal, aminek maradandóságot szánunk. Még a fiatalság legszentebb érzése: a szerelem is csak akkor maradandó érték, ha nem futó érzés, nem pillanatnyi fellángolás. Idő — idő a mindenható még az érzelmek állandósága felett is. Az örökkévalóságra szánt egyház dolgaival is foglalkozzunk többet, áldozunk rá időt és akkor azonnal megérezzük, hogy az egyházi élet folyton

mozog, termel, épít, azonban csak lassan, az idő felhasználásával, hogy az idő is törődjék az egyházi szervezésekkel, alkotásokkal. Minden egyes hitrokonunk törődjék az egyházzal, az egyház dolgaival s akkor egyszerre észreveszi, hogy egészen más az egyház élete, mint amilyennek hallotta, futólagosan észlelte és látta. Ez azután minket sok félreértéstől, téves felfogástól, könnyen szélnek eresztett hirtől ment meg. Erkölcsi kötelessége minden intelligens embernek, hogy csak olyant higgyen, amiről gondolkozás után meggyőződött. A fenti impresszionista ítéletalkotókkal szemben erkölcsi kötelességünk, hogy a tényekről meggyőződjünk és csak úgy mondjuk tovább, ha az igazságot szóljuk.

(*dr. t. gy.*)

Brassai Sámuel.

Az életrajzot rendszeresen így szokták kezdeni: „Született ekkor meg ekkor, itt meg itt”. Brassainál ezt nem tehetjük. Ha kérdezték, hogy mikor született, egyiknek 1797-et, másiknak 1799-et, harmadiknak 1800-at mondott. Följegyzés nem maradt róla. A helyről sem sokkal többet tudunk. Igaz, hogy a fentebb jelzett években atyja torockói iskolamester volt, de viszont a nagyszülők Torockószentgyörgyön laktak s ott Brassai szülőházát emléktáblával is meg akarták jelölni. Brassai magát torockói születésűnek tartotta, de a torockói anyakönyvekben feljegyzés nincsen. Lehet, hogy a torockószentgyörgyiekben sem volt, de arról nem tudhatunk semmi biztosat, mert 1820-ban egy tűzvészben valamennyi egyházi anyakönyv elpusztult.

Csak mosolygott, ha ezt a kérdést feszegették előtte s bizonytalan, egybe nem vágó feleleteket adott. Mintha azt mondta volna: milyen fölösleges ilyen dolgokkal bajlódni: száz éves-e vagy nem száz éves. Mit számít a testnek kora ott, ahol a léleknek örök élete van.

*

Apja előbb torockói mester, majd torockószentgyörgyi rektor és pap: Brassai W. Sámuel. A W azt jelenti, hogy az ő apja még szásznak született: Welmernek hívták. Felesége a szentgyörgyi esperes leánya, Koncz Krisztina, aki a mi hősnünk édesanyja. — Csak egy nyolcadrésnyi bennem a szász — szokta mondani büszkén. Anyja is, nagymama is magyarok voltak s ez éppen elég, hogy ő magát szászszázalékos magyarnak tudja. Hisz a fajiságot az anya szabja meg. Édesanyja szenvedélyesen szereti a virágokat — a fiú botanikus hajlama szintén itt keresendő. Apja a könyvekért rajongott — a fia nem maradt el apjától sem.

*

A kultúrával nem az iskolában ismerkedett meg. A lelki kultúrát a szüleitől tanulta, a betűvetést pedig jóformán magától. Az apja adott neki egy könyvet, egy ábécét s azt mondta: „Nesze fiam, ebből tanulj meg olvasni“, de iskolába nem iratta. S azután odaadta neki a munka és a hősiesség eposzát, az unitárius De Foe regényét: a Robinsont s ezzel a regénnyel a kis Sámuelet önmagára eszméltette: mindent magunknak kell megszereznünk ebben a világban kitartó munkával, hősies küzdelemmel. Ettől kezdve nagyon szerette a földrajzot, az idegen világrészeket s a természet gazdag világát.

Idegen nyelvet, latint, németet szintén a maga erejéből kellett tanulnia. Micsoda vergődés lehetett minden segítség nélkül átrágni a declinációkat, a der, die, das-t, de apja tudta, hogy miért választja ezt a nehezebb utat: fia önálló gondolkodó volt már 12 éves korában s a sokoldalú tudás és érdeklődés alapja (minden igazi műveltség gyökere) le volt lelkében fektetve.

*

Fiatalabb korában grófi udvarok nevelője. A grófi kisasszonyokat tanítja zongorára, német, francia nyelvre és — magyarra. Mert akkoriban divat volt nem tudni magyarul. A grófi tanítványokkal gyakran utazik külföldre. Az utazás mindvégig lelkének egyik szerelme maradt. A másik szenvedélye a kirándulás és a botanizálás: a fűvészet. „Azt amit Aristoteles, Hobbes vagy Montesqieu meg nem fejthetének, egy fűszál alkata világosabbá teszi előtted“, — írja s e néhány sor rávilágít egész lelki alkatára. A nagy természet rendje, szépsége, az erdő csendje és magányos mélasága betöltik lelkét és csodálatra s szent áhitatra ragadják. A Természet szemlélete rányomta bélyegét egész lelki világára.

*

No és az emberi élet leghatalmasabb szenzációja: a szerelem és a család, vajjon ez teljesen távol maradt Brassai lelkivilágától? Tudósoknak nem igen marad idejük, hogy az emberi élet eme leggyöngédebb érzelmei felé forduljanak. Róla is igaz ez s bár könyvei kiadójának Barra Gábornak özvegyéhez vonzódott s házasságra is kérte, de úgy látszik az asszony finom lelke megértette, hogy neki nem szabad lekötni a maga számára azt a férfit, aki tudományánál fogva az egész nemzeté.

*

Molnos Dávid, a kolozsvári unitárius kollegium igazgatója, 1836-ban halt meg kolerában. Nagytekintélyű ember volt, tudós és jó tollú

férfiú. Kazinczy barátja, Thukydides életének írója, az Erdélyi Múzeumi munkatársa. Az unitárius státus soká habozott, kit hívjanak meg utódául. Vigyázni kellett az igazgatói szék betöltésénél, mert a kormány Metternich kezében volt, viszont az idő a szabadság eszméitől terhes, a surlódások pedig könnyen estek és veszedelmesek voltak. Végül is a konzervatív öregek megválasztották — a fiatal, szabadságért rajongó Brassait. Pedig hát iskolákat nem igen végzett s a tudós pedantériában nem volt jártas és csak „klavirmeister“ volt. De mindamellett nagy tudós, finom udvari ember, a Vasárnapi Ujság szerkesztője. A konzervatív ellenzék ellenére is 1837-ben megválasztják tanárnak s Aranyosrákosi Székely Sándort, a költőt és a későbbi püspököt igazgatónak.

*

Tanári beköszöntőjét magyarul mondta. Micsoda konsternáció az öregek közt! De a többség ifjú volt és lelkes s a magyar nyelvért élni-halni kész. Ez már Széchenyi nemzedéke. Beköszöntőbeszéde a történelemírás és a történeti felfogás filozófiájáról szólt. A történelmet pedig e beszéd elveinek megfelelően, magyar nyelven adta elő az iskolában. Hallatlan újítás ebben a latin nyelvbe belehabarodott világban. Meg azután, hogy egyáltalán a történelmet tanította és úgy tanította, mint okok és okozatok összefüggését, nem pedig mint évszámok halmazát. S hogy még melléje a földrajzot is fölvette és összefüggést keresett a Természet és az Ember között. Ki hallott még ilyet a magyar glóbuszon a 30-as években. S meg, hogy nemesak tanár volt „magos kalappal, fekete quekkerrel“ és feszes pedánszággal, hanem Barát, diákok öreg barátja, aki ha kellett, a hibákat sujtó élceivel mosta le tanítványairól.

*

Az Uniónak, Erdély és Magyarország egyesülésének nem volt bátrabb harcosa, mint Brassai az ő Vasárnapi Ujságjában. S eszméiért vállalta a mártíromságot is. Kolozsvárról menekülni kellett az őszhajú, ötvenen felüli katonának. Pesten a Ludoviceum tanárává nevezi ki Kossuth; de nem sokáig tart a dicsőség. A Pestről menekülő kormányt ő is követi tizenhét fokos hidegben — gyalog. Bem ekkor már győztesen lobogtatja Erdélyben a szabadság zászlaját s Brassai hűségesen követi a nagy hadvezért. Csak április 14 nem tetszik neki. A köztársasági mozgalom miatt Kossuth elveszti előtte a szimpátiát.

*

1871-ben Londonból, az unitáriusok konferenciájáról hazatérve Kolozsvárt nagy ujságban, örömben találja: a város régi óhaja tel-

jesült: egyetemet kapott. Brassainak Eötvös miniszter felkínálta bármelyik tanszéket. Brassai többet is megpályázott s nem tudták, melyikre nevezzék ki. Ilyesmi ritkán, vagy talán még sohse fordult elő a tudományos világban. Végre is a matematika tanárává nevezték ki. Ekkor már egymásután érik a különféle megtiszteltetések. Egy frankfurti társulat a svéd királlyal együtt választja meg Brassait tiszteletbeli tagnak. Egy újonnan felfedezett virágfajtát a nevére Brassia actinophylla-nak neveznek el.

*

A 80 éves öreg úr csodálatosképen ifjúságát még mindig tartotta s még új, forradalmi gondolatokat is vetett fel. A középiskolában ne tanítsák a latin nyelvet, maradjon az csak az egyetemre. Nyissák meg az egyetemi tanulmányokat a nőknek is. Tanulni mindenkinek joga van, miért ne legyen nekik is. Micsoda merész gondolatok ezek 50 évvel ezelőtt, mikor még ma is egy részük korainak látszik. Pedig 50 év manapság nagy idő.

*

Az egyetemen tanított szanszkrit nyelvet is, változatosság okából. Élete végéig az arabot tanulta meg. Ekkor már hatvan nyelven tudott. Neki ez könnyű volt, nekünk még elgondolni is nehéz. Szellemi kincsein kívül földi vagyona és jövedelme is szépen van. De nem magáért, állandóan szegény ifjakat segélyez. Amit adott, arról mások nem igen tudtak, ő maga nem írta föl sohasem. Nem a világ szájáért tette.

*

Oh mondd, te mindenben tudós, bölcs aggastyán,
Aki száz esztendőn át folyton tanultál,

.....

Érdemes-e élni ?

Tette fel a nagy kérdést Gárdonyi a 100. születésnapra készült üdvözlő versben. De ekkor már Brassai nagy útra készült. Száz év fáradozást akarta a csenddel felcserélni. „Hagyjatok pihenni“, ezek voltak utolsó szavai. S fáradt szemeit nyugalomra hűnyta.

*

Száz évig keresni és kutatni az igazság után, óriási emberfölötti teljesítmény. S az eredmény, egy pihenésre vágyó emberi szív. Minden küzdelem vége. A tudomány minden erőfeszítése elégtelen a nagy Miért-nek, a Honnan és Hová nagy kérdéseinek megfejtésére.

De derülten és bizakodva nézni bele az Égnek kékjébe, a Világnak rendjébe és reménykedve remélni emberségünk értelmét és célját, ez minden tudomány fölött áll, ez a tudományok tudománya. Minden más csak hiúságok hiúsága. Ez a derült bizakodás a tudóson felül-emelkedő hívő Brassai szent reménysége volt. Ez az ő száz évében is törékeny életének legdrágább tartalma. Ezért az eredményért érdemes volt száz éven keresztül ezt a földi porhüvelyt, a léleknek terhét és börtönét hordozni.

i. l. dr

A Nőszövetség hírei.

Gyermekek mellé, vagy könnyebb házimunkára ajánlunk jó családhoz ellátásért és ruházatért két (12—13 éves) ügyes, jó leánykát.

*

10 éves, egészséges fiúcskát szeretnénk elhelyezni jobbmódú, esetleg gyermektelen családnál, ha másképen nem: ideiglenesen, míg intézetbe vagy árvaházba nem sikerül juttatni. A gyermek félárva, az anyja keveset kereső, gyenge, beteges asszony, ki gyermekének sem a kellő testi, sem a lelki gondozást nem tudja biztosítani.

*

Több testvérünk keres:

1. napi vagy havi takarítást, mosást;
2. háztartásban valamelyes elhelyezkedést (házvezetőnő, gondozó);
3. fehér- és ruhavarrást, bárminemű kézimunkát.

*

Keresünk megvételre:

1. jókarban lévő, használt varrógépet;
2. padláson hányódó ágyat, asztalt, széket többgyermekes két családnak részére (6 tagú családnak egy ágya és egy széke van).

*

Kérünk iskolás gyermekeink és szegényeink számára használt cipőt, ruhát.

*

A fenti sorokhoz nem kell kommentár. Akinek van füle a hallásra és szeme a látásra, nagy tragédiákat olvashatnak ki a sorok közül. A nyomor és a szenvedés árja közelget a partok felé. Unitárius asszonyok, a gáton a helyünk! Tartsuk kéznél a homokzsákokat

a segítesre! A homokzsákok ezúttal a szegénygondozásra szánt fillérek. Tavasz óta sokat romlott a helyzet. Ha nehezére esik bármelyikünknek megadni a tavasszal megajánlott pengőt, adjunk kevesebbet, de áldozzunk erre a célra. Nem akarjuk elhinni, hogy legyen olyan közöttünk, kinek megvan a biztos mindennapi kenyere s mégis helyzete szanalását azzal kezdené, hogy ettől az unitárius és magyar céltól elvonja fillérét: Aki csak teheti, ne is vonja el!

A szenvedés és inség előtt ma úgyis bezárul csaknem minden ajtó és nagyon sok szív. Az Unitárius Nőszövetségnek sem ajtaja, sem szive nem zárulhat be a segítségre szoruló hittestvérek előtt. Há valaha, ma oda kell állanunk a küszöbre, ki kell tárnunk ajtónkat és szívünket, mondván: jöjjetek inséges testvéreink, mert egy csepp ital és egy morzsányi kenyér mindig van számotokra!

Vagy vagyunk *ma* — Unitárius Nőszövetség — élő erkölcsi testület s akkor ki kell nyujtanunk kezünket az elmerülés szélén álló testvérek felé, vagy nem, de ha nem, akkor nincs jogunk hivalkodni azzal, hogy vagyunk.

De mi élő és életet sugárzó szerv akarunk lenni! Mi hitet és bizakodást akarunk kelteni és ébreszteni, mi meleget akarunk teremteni, mely parazsat hamvaszt és lángot olt!

Adminisztrációs költség elkerülése céljából felkérjük ezen az úton testvéreink közül az alább következőket, hogy szegénygondozó könyvecskéjüket vegyék át: Belovány Istvánné, Bartha Andorné, dr. Dénes Istvánné, Endrey Gézáné, Gáthy Fülöpné, Hegyi Gyuláné, Irsay Ervinné, Juckl Károlyné, Jáhl Nándorné, Kriza Ágnes, Kiss Irén és Jolán, Koncz Jánosné, Lengyel Menyhértne, Molnár Dezsőné, Mihály Rudolfné, Nagy Istvánné, Nemes Aurélné, Simonyi Sándorné, Szilágyiné Incze Mária, dr. Szegedy Istvánné, Supka Gézáné, özv. Török Kálmánné.

*

Mindennemű megkeresést a Nőszövetség címére, a lelkeszi irodára kérünk.

*

Vargáné, Pauszpertl Mária testvérünk (VIII., Izabella-tér 5.) gitár tanítására ajánlkozik, jutányos árért.

*

Egyetemi hallgatónő tanítványokat keres (elemi és középisk.).

*

Szeretevendégséget és vallásosestélyt ez évben nem rendeztünk. Karácsony hetében sürgős pénz- és ruhasegélyben részesítettünk egy családot a „Misszió Ház” részéről.

Perselyadományokat csak az utolsó 3 Istentiszteleten gyűjtöttünk, összesen 7'20 pengő értékben, ez összeget a „Misszió Ház” által kipótolvá 16'50 pengőre az iskolahelyiség szolgájának takarításért és fűtésért fizettük ki.

Midőn e néhány mondatban beszámolok e szórvány 1930/31. évi működéséről, igaz szeretettel, tiszta szívből köszönetet mondok lelkipásztorainknak, akik lelkük hevével testvéreként fűztek össze minden unitáriust, ugyancsak köszönetet mondok egyházunk vezetőinek, kik lehetővé tették a lelkiélet illetően való ápolását külső kerületeinkben. Templomaink az egyes külső kerületekben lakó testvéreink számára anyagi okok miatt csaknem hozzáférhetetlenek és így megfigyelésem alapján Istentiszteletek tartását a szórványgondnokság nevében fokozottan hangsúlyozhatom.

Bodóczy Gábor
körzetgondnok.

Péterffy Lajosné †

Amidőn a nyári szünet után az Unitárius Nőszövetség újra felveszi munkáját, nehéz szívvel, könnyes szemmel gyűlünk össze: hiányzik közülünk valaki, akit valamennyien nagyon szerettünk, akiben szövetségünknek egyik alapítóját, egyik legerősebb oszlopát tiszteltük: Péterffy Lajosné nincs többé az élők között. Hiszen régóta fájdalmasan kellett nélkülöznünk áldott jelenlétét, hosszas betegsége távol tartotta őt körünktől; mégis most, amikor tudjuk, hogy helye örökre üresen marad, összeszorul a szívünk, most érezzük csak igazán, hogy mit bírtunk őbenne.

De ne zúgolódjunk önző módon az isteni gondviselés ellen, amely őt nagy szenvedéseitől megváltotta s nemes lelkét a föld porából egy boldogabb hazába emelte. Inkább adjunk hálát azért, hogy ő a mienk volt, közénk tartozott, hogy szerető lelkének áldásaiból mi is részesültünk, hogy nemes példájával utat mutatott, amelyen haladjunk. Péterffy Lajosné csak testileg hagyott el minket, áldott emléke, nagy lelke, közöttünk maradt örökké.

(B. A.)

Keresztelés, esketés, temetés egy nappal előbb bejelentendő a hivatalos órák alatt a lelkeszi irodában, V., Koháry-utca 4.

HIVATALOS ÓRÁK : 1. Lelkeszi iroda — hétköznapokon délelőtt 10—1, délután 4—5. Vasárnap délután 12—1.

2. Egyházközségi iroda — hétköznapokon délelőtt 9—1, délután 3—5. Vasárnap délelőtt 10—1.

3. Pénztári órák — hétköznapokon délelőtt 9—1. Vasárnap délelőtt 9—1.

Az egyházközség könyvtára, V., Koháry-utca 4., I. em., nyitva van: vasárnap 12—1, kedd délután 5—7 és csütörtök délután 5—7 órák alatt.

A Nőszövetség értekezlete havonként a második csütörtöki napon délután 5 órakor van, IX., Rákos-utca 3. sz. alatt.

A Leányegyesület összejövetelét a hónap 2. és 4. vasárnapján délután fél 4 órakor tartja, V., Koháry-utca 4. sz. alatt a tanácsteremben.

Előfizetési felhívás. Lapunk előfizetőihez fordulunk néhány kérő szóval. Sokan vannak még mindig, akik az 1931. évre az előfizetés díjával hátralékban vannak, pedig az évnek háromnegyed része már eltelt. A nyomdaköltségek súlyos teherként nehezdednek ránk s nekünk más jövedelmünk nincs, mint előfizetőinktől évi négy pengő. Év végével elkészítjük azoknak névsorát, kik nincsenek hátralékban s bizony szomorú szívvel fogjuk kis lapunkat megvonni azoktól, akiknek ajtaján eddig bizalommal kopogtunk. De hát más segítségünk nincsen. Legalább az előállítás költségeit csökkentjük azáltal, hogy *a nemfizetőknek többé a lapot nem küldjük.* Kérjük minden hátralékos előfizetőnket, hogy az évi 4 pengő díjat vagy postautalványon, vagy a 30.400. sz. csekkürlapon a budapesti unitárius egyházközség címére beküldeni sziveskedjék, ezzel az egy szóval jelezve az összeg rendeltetését „Előfizetés”. Remélve, hogy felhívásunk visszhangra talál, maradunk t. előfizetőinknek atyafiságos üdvözlettel *a Szerkesztőség.*

Fizessük be — ha részletekben is — egyházi adónkat. Mi, unitáriusok, fejlett igényeinknek megfelelően fejlett egyháztársadalmi életet kívánunk és ez rendén is van. A budapesti egyházközség a megváltozott viszonyoknak megfelelően és megváltozott helyzetében a lehető legszélesebb körben kívánja a hivek és gyermekeik lelki életét gondozni, irányítani és az egyház belső életében is a budapesti

BERDE LAJOS

UNITÁRIUS CIPÉSZMESTER JUTÁNYOSAN VÁLLAL MINDEN MUNKÁT

LAKIK: II., BATTYÁNY-UTCA 48. SZÁM

Hó- és sárcipőt is készít

viszonyoknak megfelelő fejlettebb adminisztrációt: az éltető mozgást megvalósítani. Figyelnünk kell arra is, hogy Isten különös kegyelméből 2 lelkész helyett ma 5 lelkész áll a nemes célkitűzés szolgálatában. Ezen kívül a szórványokban lelkes híveink segítenek a vasárnapi iskolázás és hitoktatás nemes feladatát gyakorolni. Ez a fejlettebb, mozgalmasabb egyházi élet megkívánja, hogy a legminimálisabb kiadásokat az egyház hordozza — hisz még a használatra kapott termek fűtését, világítását és rendbentartását is meg kell, hogy térítsük. Minden unitáriusnak éreznie kell, hogy filléreivel az unitárius közjót támogatja. Egyházunk az évi állami adó 10%-nál többet senkitől sem igényel, holott másutt ennél magasabb adó is járja. Teljesítsük nemes kötelességünket — ha részletekben is.

Brassai Sámuel Emlékünnepély. A Brassai Sámuel Emlékbizottság az Országos Kaszinóban (Simmelweis-u. 1.) 1931 október 4-én este 8 órai kezdettel dr. Brassai Sámuel polyhistor emlékezetére alapított serlegavató ünnepi vacsorát rendez. Az emlékbeszédet dr. Boros György unitárius püspök, Brassai méltatója, mondja. Az Emlékbizottság tagjai: Józán Miklós, dr. Mikó Ferenc, báró Daniel Gábor, dr. Kozma Jenő, dr. Tóth György, Dimény Mózes, dr. Gelei József, dr. Jakabházy Zsigmond, dr. Nyiredy Jenő, dr. Gothard Zsigmond, vitéz Kozma Ferenc, dr. Mikó Gábor, vitéz dr. Nyiredy Géza, vitéz dr. Zakó Gyula, dr. Hosszu Zoltán, dr. Borbély András, Gálffy Kálmán. Megjelenés uraknak fekete ruhában. Vacsora egy személynek 3 P. A részvételtől levelezőlapon október 1-ig értesítést kérünk. Telefon: 89—3—77.

Rádió-előadás Brassairól. Dr. Boros György unitárius püspök október elején Budapestre érkezik, hogy résztvegyen október 4-én, vasárnap este tartandó Brassai-serlegavatáson. Ezt követő napon, október 5-én, *hétfőn* este 8 óra 10 perckor a pesti Studióban tart előadást a hallhatatlan magyar tudósról: Brassai Sámuelről, akinek nagyságát ezen az estén a rádió hullámai fogják hirdetni a világ négy tája felé.

Dr. Boros György unitárius püspök pesti látogatásával kapcsolatban október 4-én, vasárnap délelőtt 10 órakor a Misszió Ház templomában (IX., Rákos-utca 3.) prédikál. Legyünk ott mindannyian s hallgassuk meg a főpásztortól Isten üzenetét.

Debrecenben október 4-én d. e. 10 órakor a Hatvan-utcai oratóriumban Istentisztelet lesz. Prédikál: Ferencz József.

Pesterzsébeten első őszi Istentiszteletünk október 11-én délután 4 órakor az Erzsébet-úti elemi iskolában. Prédikál: Barabás István.

A sárospataki ref. főiskola folyó évi szeptember 30-án és október 1-én tartja fennállásának négyszázéves ünnepélyét a Kormányzó Ófőméltósága jelenlétében. Lorántffy Zsuzsanna szeretett Alma Mater-jára mi is Isten áldását kérjük.

Tanévmegnyitó isteni tisztelet volt a Koháry-utcai templomunkban szeptember 13-án, vasárnap. Gyermekeink szép számban gyűltek össze, hogy meghallgassák azt a sok jó tanácsot, amire őket dr. *Iván László* hitoktató-lelkész tanította. A felvirágzott szószéken mondotta el lélekbe markoló imáját és mély gondolatokba gazdag beszédét. Szép számmal voltak gyermekeink, de még többen is lehettek volna. Ezzel az ünnepéllyel indult meg a hitoktatás rendje 14-én és indul meg a vasárnapi iskola október első vasárnapjától kezdve a kihirdetett csoportokban. Mindkettő kötelező, de ne csak a törvény szerint legyen kötelező, hanem a nevelés szempontjából is, hogy tanítsuk meg gyermekeinket kötelességeik teljesítésére és hitünk védelme szempontjából, hogy legyünk hívek Dávid Ferenc hitvallásához mindhalálig. Nehéz időket élünk, egyedül hitünk menthet meg a pusztulástól. *(Egy vasárnapi iskola csoportvezető).*

A 345. számú **János Zsigmond cserkészcsapat** a Koháry-utcai templomunkban szeptember 20-án, vasárnap tartotta a fogadalom megújítását. Az Úr asztala körül állottak cserkész- és apródifjaink a cserkészcsapat zászlója mellé. Az isteni tiszteletet *Pethő István* hitoktató-lelkész, cserkészparancsnok tartotta. Az ő megható imája és gondolatokban gazdag beszéde tette ünnepélyessé ezt a napot. A záróének után felhangzott a cserkészcsapat erőtől duzzadó indulója, melyben a vallásosság és hazafiság oly szépen ölelkeznek. Ezután *Pethő István* parancsnok lépett az ifjak elé és elmondta búcsúbeszédét, figyelmeztetve ifjainkat, hogy kötelességüket az ő távoztával is teljesítsék, mintha ő köztük volna ebben az esztendőben is. Egy kis apród elmondta az apródok rövid parancsolatát és utána letették az apródok újból a fogadalmat. Azután egy cserkész mondta el a cserkész tízparancsolatot és a cserkészek is letették újból a fogadalmat. Az egyházközség és az egész unitárius egyház nevében *Józan Miklós* püspöki vikárius szólott az ifjakhoz, különösen szép és nemes volt

**Hölgyek
figyelmébe!**

Ha elegánsan és izléselesen akar öltözködni, keresse fel
SZŐKE FERENC angol és francia női
divatszalonját, Budapest, József-u. 2.,
I. emelet 3., a Rácz Dániel cég volt szabásza.
Szolid árak! Pontos kiszolgálás!

az a része beszédének, melyben megemlítette azt a mély igazságot, hogy a sinaihegyi tízparancsolat és a cserkész tízparancsolat benne van a jézusi két parancsolatban s aki azt megtartja, az önként megtartja a másik kettőt. A beszéd után a legjobb cserkészek között könyvadományt osztott ki és a Himnusz hangjaival záródott a lélekemelő ünnep. Mint vikárius úr mondotta: Cserkészeink minden áldozatot megérdemelnek. (Őrtálló.)

Dr. Raffay Sándor bányakerületi ev. püspököt, 40 éves lelkészi jubileuma alkalmából, szeptember 24-én, egyházkerületi közgyűlés keretében ünnepelték hívei és tisztelői. A Kormányzó Úr magas kéziratával tüntette ki az ünnepeltet. Egyházunk nevében *Józan* Miklós püsp. vicárius és dr. *Mikó* Ferenc főgondnokhelyettes üdvözölték. Ad multos annos!

Őszi hálaadó ünnepünkön szeptember 27-én Koháry-utcai templomunkban az Úr asztalához járultak 110-en. Az úrvacsorai kenyeret és bort *Kaszay* Pál atyánkfia ajánlotta fel. Ugyanekkor misszióházi templomunkban dr. *Drummond* angol lelkész részvételével folyt le a hálaadó ünnep.

345. János Zsigmond eserkészesapat nyári táborozásának javára *Kelemen* Béla 20 pengőt és vitéz *Kozma* Ferenc tábornok 10 pengőt adományozott. Jó munkát!

Harminc éves a Dávid Ferenc Egylet. 1901. szeptemberében harminc angol vendég jelenlétében alakult meg Budapesten a tiszta keresztény eszmék felekezeti közti ápolására a Dávid Ferenc Egylet. Azóta szakadatlanul működött kiváló, ma már elhunyt elnökei: *Ürmössy* Miklós, *Percelné Kozma* Flóra vezetése alatt. A munka valóban elismerésre méltó volt, mert elérte azt, ami szinte elérhetetlennek látszott: a felolvasó asztal elé és köré gyűjtötte az összes felekezetek legkiválóbbjait: katolikusok, protestánsok és zsidók egyaránt résztvettek a tiszta jézusi gondolat terjesztésében. A harmincadik évforduló alkalmával szeptember 25-én a Misszió Házban, zsúfolásig megtelt padok előtt *Józan* Miklós diszelnök köszöntötte a hallgatók seregét s vázolta harminc év küzdelmes, de nemes munkáját. Dr. *Csiki* Gábor imádkozott, majd Dr. W. H. *Drummond* tartotta meg korszerű elő-

**ALKALMI AJÁNDÉKNAK
I M A K Ö N Y V,
ÉNEKESKÖNYV**

jutányos áron beszerezhető
Unitárius Iratmisszióknál
kedden és csütörtökön d. u.
5-7-ig, vasárnap 12-1-ig
V., Koháry-u. 4., I. em.

adását a kereszténység és a békemozgalmak viszonyáról, vallást téven arról, hogy a keresztény egyházaknak az igazságos és becsületes béke-mozgalom mellett van a helye, nem pedig a háborús uszítás oldalán. A műsort gyönyörű ének- és zeneszámok egészítették ki *Petry* Kató, *Bergman* Sándor, *Schwáb* Nándor és *Mikusz-Csák* István előadásában. A magas színvonalú ünnepélyt a gyülekezeti teremben a Nőszövetség rendezésében teaestély fejezte be.

Könyvtári hírek. A Budapesti Unitárius Egyházközség könyvtárából hiányzanak az alábbi folyóiratok:

- I. *Keresztény Magvető*: 1862., 1864—1869., 1902—1906., 1914., 1918—1928., 1930. évfolyamok.
- II. *Unitárius Közlöny*: 1892., 1906., 1917—1930. évfolyamok.
- III. *Unitárius Egyház*: 1915—1930-ig.
- IV. *Unitárius Szószék*: 1897—1916., 1918., 1919—1924., 1926., 1927., 1929., 1930. évfolyamok.
- V. *Egyháztársadalom*: 1917—1930.

A Benczédi Gergely-féle könyvtárból hiányzanak:

- I. *Keresztény Magvető*: 1862—1866., 1869., 1915., 1918—1926., 1930. évfolyamok.
- II. *Unitárius Közlöny*: 1900-tól 1930-ig terjedő évfolyamok.

Szeretettel kérjük a Kedves Olvasót, hogyha e hiányzó évfolyamok valamelyikével rendelkezik, úgy azt könyvtárunknak *ajándékozni* kegyeskedjék. De más munkát is szívesen fogadunk el, különösen olyan könyveket, amelyek bármiféle vonatkozásban unitárius vallásunkat érintik.

Minden ajándékozott könyvben feljegyezzük az ajándékozó nevét, sőt kívánatra azt is, ha valaki hozzátartozó *elhúnyt kedvesének nevét* akarja adományával megörökíteni. (Például „N. N. ajándéka X. Y. emlékére.“)

Könyvtárunk *kézirattárt* is nyitott, amelybe *Józan* Miklós püspöki vikárius úr 1 darab Passiót és 1 darab Lamentatiót ajándékozott. Mindkét mű unikum, igen szép és ép példány. Ebbe a kézirattárba szeretnők elhelyezni és megmenteni utódaink számára Egyházunk különböző egyesületeinek ünnepélyein elhangzott felolvasásokat, értekezéseket és előadásokat. (Már két, a Leányegyesületben előadott értékes felolvasást be is adtak.)

Úgy véljük, hogy Istennek tetsző jó munkát végeznők ezzel, miért is szeretettel kérjük előadó testvéreinket, hogy kézírataikat ajándékba adni sziveskedjenek.

László Gyula
könyvtáros.

201—1931. szám.

Meghívó.

Unitárius Egyházi Igazgató-Tanácsunk 1931 október 7-én (szerdán) délután 5 órakor a tanácsteremben (V., Koháry-utca 4.)

évnegyedi rendes ülést tart,

melyre a Tanács tagjait szeretettel meghívjuk.

Budapest, 1931 szeptember 23.

Dr. Mikó Ferenc s. k.
főgondnok-helyettes.

Józan Miklós s. k.
püspöki vikárius.

Tárgysorozat : 1. Elnöki megnyitó : Unitárius püspök üdvözlése. 2. Jegyzőkönyv hitelesítése. 3. Elnökileg elintézett és folyó ügyek. 4. Együttes bizottság jelentése a Misszió Házzal. 5. U. P. 463/1931. sz. leirata, ösztöndíj ügy. 6. Sárbogárdi kölesön biztosítása. 7. Jelentés a „Kert” gyűjtés eredményéről. 8. Igazgató-Tanács taglétszámának kiegészítése. 9. Lőrinczy Géza kérvénye. 10. U. P. 676—1931. leirata. 11. Időközben érkező ügyek. 12. Indítványok (írásban előre).

Istentiszteletek sorrendje október havában.

H o l	Melyik napon	Melyik órában	Szolgálatot végzi
A) A templomokban :			
V., Koháry-utca 4.	okt. 11., 25.	d. e. 11	<i>Józan Miklós</i>
V., Koháry-utca 4.	okt. 4., 18.	d. e. 11	<i>Barabás István</i>
V., Koháry-utca 4.	okt. 31.	d. e. 11	<i>dr. Iván László</i>
IX., Rákos-utca 3.	okt. 4.	d. e. 10	<i>dr. Boros György</i>
IX., Rákos-utca 3.	okt. 11., 25.	d. e. 10	<i>dr. Csiki Gábor</i>
IX., Rákos-utca 3.	okt. 18.	d. e. 10	<i>Ferencz József</i>
B) A körzetekben :			
VI., Gömb-u. 53, elemi isk.	okt. 11.	d. u. ½4	<i>dr. Iván László</i>
X., MÁV. északi főműhely	okt. 11., 25.	d. u; 4	<i>dr. Csiki Gábor</i>
C) Pestkörnyéken :			
Csepel, Kultúrház	—	—	—
Kispest, Hungária-úti elemi iskola	okt. 18.	d. u. 4	<i>dr. Csiki Gábor</i>
Pesterzsébet, Erzsébet-úti elemi iskola	okt. 11., 25.	d. u. 4.	<i>Barabás István</i>
Pestszentlőrinc, Kultúrház	okt. 25.	d. e. 11	<i>Ferencz József</i>
Rákospalota, Madách-téri elemi iskola	okt. 18.	d. u. 4	<i>Barabás István</i>